

“Милосердя на полі бою”

“Inter Arma Caritas”

Підготувала бібліотекар I категорії Лозан Л. В.

До створення Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

Щороку 8 Травня відзначається Міжнародний день Червоного Хреста. Датою свята обрано день народження швейцарця Анрі Дюнана — засновника міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.

Девіз руху - «*Inter arma caritas*» («Милосердя на полі бою»), а також «*Pax humanitatem ad pacem*» («Через гуманізм до миру»).

Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця — це міжнародний гуманітарний рух, у якому беруть участь близько 97 мільйонів добровольців з усього світу. Метою діяльності руху є захист людського життя та здоров'я, запобігання та полегшення людських страждань незалежно від раси, релігійних та політичних поглядів.

Складовими частинами руху є:

❑ **Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ)** (*Comite international de la Croix-Rouge*) — приватна організація, яка була заснована у 1863 році в Женеві, Швейцарія. Комітет, що складається з 25 членів має унікальні повноваження, які були надані міжнародною спільнотою, щоб захищати життя та гідність жертв міжнародних та внутрішніх збройних конфліктів.

❑ **Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (МФЧХ і ЧП)** — організація, заснована в Парижі у 1919 році. Федерація займається координацією всіх національних організацій в межах руху. В тісній співпраці з національними організаціями вона проводить міжнародні гуманітарні операції, які потребують значних ресурсів. Міжнародний секретаріат Федерації знаходиться в Женеві, Швейцарія.

❑ **Національні товариства Червоного Хреста та Півмісяця** представлені 186-ма національними об'єднаннями, що визнані МКЧХ та є повноправними членами федерації. Кожен з них працює у своїй країні відповідно до принципів міжнародного гуманітарного права та статутів руху. В залежності від обставин, національні об'єднання можуть виконувати додаткові гуманітарні завдання, які безпосередньо не визначаються міжнародним законодавством чи мандатами членів міжнародного руху.

Керівні органи Руху:

Міжнародна конференція Червоного Хреста і Червоного Півмісяця – проводиться раз на чотири роки. На ній відбуваються зустрічі національних товариств з представниками держав-учасниць Женевських Конвенцій.

Рада делегатів – засідання Ради відбувається раз на два роки.

Постійна комісія – є уповноваженим органом Міжнародної конференції в період між Конференціями.

ским режим не признавал многие международные соглашения. Поэтому Комитет оказывал поддержку в основном военнопленным, тогда как гражданским лицам, в особенности заключенным в концентрационных лагерей, помощь предоставлялась лишь ограниченно, а часто была вовсе невозможна.

не менее 1,1 млн добровольцев, его штаб-квартира находится в Женеве, а представительства, в которых работают более 12 тыс. человек, расположены почти в 80 странах. Международный комитет Красного Креста финансируется за счет добровольных пожертвований стран — участниц Женевских

вооруженными конфликтами.

Несмотря на свое многообразие, деятельность Международного Красного Креста и Красного Полумесяца подчинена следующим основополагающим принципам:

Гуманизм. Движение старается при любых обстоятельствах как на международном, так и на национальном уровне предотвращать или облегчать страдания человека. Оно призвано защищать жизнь и здоровье людей, обеспечивать уважение к человеческой личности.

Беспристрастность. Движение не проводит никакой дискриминации по признаку национальности, расы, религии, класса или политических убеждений.

Нейтральность. Движение не принимает чьей-либо стороны в вооруженных конфликтах и не вступает в споры политического, расового, религиозного или идеологического характера.

Независимость. Национальные общества Красного Креста или Красного Полумесяца, оказывая своим правительствам помощь в их гуманитарной деятельности и подчиняясь законам своей страны, должны сохранить автономию, чтобы иметь возможность действовать в соответствии с принципами Красного Креста.

Добровольность. В своей добровольной деятельности по оказанию

помощи Движение ни в коей мере не руководствуется стремлением к получению выгоды.

Единство. В стране может быть только одно национальное общество Красного Креста или Красного Полумесяца, которое должно быть открыто для всех и доступно на всей территории страны.

Универсальность. Движение является всемирным; все национальные общества пользуются равными правами и обязаны помогать друг другу.

Основоположні принципи були проголошені у Відні на XX Міжнародній конференції Червоного Хреста і Червоного Півмісяця у 1965 році.

У своїй діяльності волонтери та співробітники Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця керуються наступними фундаментальними принципами:

❑ **Гуманність.** Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, породжений прагненням надавати допомогу всім пораненим на полі бою без винятку або переваги, намагається за будь-яких обставин як на міжнародному, так і на національному рівні запобігати і полегшувати страждання людини. Рух покликаний захищати життя і здоров'я людей і забезпечувати повагу до людської особистості. Він сприяє досягненню взаєморозуміння, дружби, співробітництва і міцного миру між народами;

❑ **Неупередженість.** Рух не проводить ніякої дискримінації за ознакою національності, раси, релігії, класу або політичних переконань. Він лише прагне полегшувати страждання людей і, в першу чергу, тих, хто найбільше цього потребує;

❑ **Нейтральність.** Щоб зберегти загальну довіру, Рух не може приймати чиюсь сторону у збройних конфліктах і вступати в суперечки політичного, расового, релігійного або ідеологічного характеру;

❑ **Незалежність.** Рух незалежний. Національні товариства, надаючи своїм урядам допомогу в їх гуманітарній діяльності та підкоряючись законам своєї країни, повинні завжди зберігати автономію, щоб мати можливість діяти відповідно до принципів Червоного Хреста;

❑ **Добровільність.** У своїй добровільній діяльності з надання допомоги Рух не керується прагненням до отримання вигоди;

❑ **Єдність.** У країні може бути тільки одне національне товариство Червоного Хреста або Червоного Півмісяця. Воно повинно бути відкрито для всіх і здійснювати свою гуманітарну діяльність на всій території країни;

❑ **Універсальність.** Рух є всесвітнім. Усі національні товариства користуються рівними правами і зобов'язані надавати допомогу один одному.

Символи Руху

Червоний Хрест

Червоний хрест на білому тлі був першим захисним символом, який був затверджений в 1864 році Женевською конвенцією. Він повторював швейцарський прапор, було змінено лише кольори – хрест став червоним, а тло білим. Це є цілком зрозумілим, оскільки засновник міжнародного комітету Анрі Дюнан був швейцарцем.

Червоний Півмісяць

Під час російсько-турецької війни (1876-1878), Османська імперія використовувала символ Червоного Півмісяця замість Червоного Хреста, оскільки уряд вважав цей символ образливим для мусульманських солдатів. В 1877 році МКЧХ зобов'язав Російську імперію, в повній мірі поважати недоторканість всіх осіб та будівель, які знаходяться під захистом Червоного Півмісяця. Згодом аналогічне зобов'язання, щодо Червоного Хреста було отримано від уряду Османської імперії.

Червона зірка Давида

Червона зірка Давида – символ ізраїльської організації Маген Давид Адом. Вона не є офіційно визнаним символом Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Рух неодноразово відмовляв у її визнанні, аргументуючи це тим, що червоний хрест не є символом християнства, а зроблений за зразком прапора Швейцарії зі зміною кольорів. Якщо допустити єврейський символ, то на аналогічний зможе претендувати будь-яка релігійна організація. Під тиском Національного комітету США, який з 2000 по 2006 рік відмовлявся платити Міжнародному комітету членські внески, було запропоновано і визнано новий символ - червоний кристал.

Червоний Кристал

Символ був визнаний офіційно як «Емблема третього протоколу» 8 грудня 2005 з метою включення в якості повного члена ізраїльську організацію Маген Давид Адом (Червона зірка Давида). Неофіційно він відомий як «червоний кристал».

Червоний лев із сонцем

Символ використовувався іранською організацією «Червоний лев із сонцем» і був визнаний Міжнародним рухом у 1923 році.

На сьогодні з 175 національних товариств, 146 використовують червоний хрест, а 30 – червоний півмісяць.

З 1906 р. Червоний Хрест є також зареєстрованою торговою маркою фірми «**Johnson & Johnson**», сама ж емблема почала використовуватися фірмою з 1887 р. У 1905 р. Конгрес США заборонив використовувати символ червоного хреста будь-яким організаціям, крім Червоного Хреста. Так як J & J зареєструвала свою емблему раніше, для неї було зроблено виняток.

Червоний хрест є захисною емблемою і зареєстрованим знаком Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, тому використання цієї символіки іншими

організаціями заборонено міжнародним законодавством. Женевська Конвенція 1949 року закріпила правовий статус МКЧХ, тому знак Червоного Хреста (і Червоного Півмісяця) охороняється в усьому світі.

У Радянському Союзі, а з часом і в країнах СНД червоним хрестом стали позначати все, що має відношення до медицини. Таке використання символу незаконне. Більше того, символ дійсний тільки під час війни. В Україні у 2002 р. був прийнятий закон, який офіційно забороняє вільне використання символу. У зв'язку з цим, червоний хрест зник з машин швидкої медичної допомоги.

Червоний Хрест тричі ставав лауреатом **Нобелівської премії миру** – у 1917, 1944 і 1963 роках.

10 грудня 1901 р. світ дізнався імена перших нобелівських лауреатів. Премія миру була присуджена ідейному натхненнику і засновнику руху Червоного Хреста Анрі Дюнану – людині, девізом якого стала парадоксальна на перший погляд фраза «Inter Arma Caritas» («Милосердя на полі бою»), а сенсом життя – полегшення людських страждань.

Анрі Дюнан народився 8.05.1828 р. в Женеві (Швейцарія). Він відрізнявся від своїх однолітків тим, що у вільний час надавав допомогу людям – годував голодних, виходжував хворих, допомагав бідним. 24 червня 1859 р. у справах бізнесу він опинився біля невеликого італійського селища Сольферино, де відбулася одна з найбільш кровопролитних битв XIX ст. Європа не знала таких битв з часів Ватерлоо. Більшість поранених у страшній битві залишили помирати просто на полі бою.

Анрі Дюнан

Положення тих, хто зміг дістатися до селища було не набагато краще: на дев'ять поранених доводилося всього шість французьких військових лікарів. Солдат, що втратив здатність боротися, ставав нікому не потрібним! Разом із співчуттям, в серці Дюнана росло обурення: цих людей кинули! Дюнан провів з пораненими кілька важких тижнів. Не маючи медичної освіти, зібравши групу з жалісливих місцевих жінок, він спорудив щось на кшталт госпіталю, де разом з ними став надавати посильну допомогу тим, хто залишився живим. Той пам'ятний день радикально змінив все подальше життя Анрі Дюнана.

Враження від побаченого на полі бою виявилися настільки сильними, що спонукали Дюнана написати **книгу «Спогад про Сольферино»**, яку він видав на свої, вже неабияк збіднілі, кошти. У книзі він пристрасно таврував війну, обурювався нелюдським ставленням до солдатів. **Він закликав до створення постійно діючого суспільства, яке б надавало всебічну допомогу пораненим та іншим жертвам війни, причому незалежно від національності і від того, хто на чісму боці воював.**

Книга викликала великий резонанс. З усіх кінців Європи автор отримував схвильовані листи підтримки. А благодійне товариство «Женевського союзу щодо підтримання громадського блага» обіцяло допомогти втілити в життя його ідеї. **У лютому 1863 р.** члени суспільства створили спеціальний Комітет (згодом він став називатися **Міжнародним комітетом Червоного Хреста**). До його складу увійшли п'ять чоловік і серед них Анрі Дюнан. Колеги були згодні з Дюнаном: у кожній країні має бути створено товариство допомоги пораненим з власними запасами медикаментів та перев'язувальних матеріалів, носилками, наметами та транспортом, а головне, воно буде готувати добровольців для допомоги нечисленним армійським медичним підрозділам під час війни. Виникла проблема зовнішнього вигляду добровольчих загонів. Дюнан запропонував урядам домовитися про введення спільного для всіх армій розпізнавального знака, який будуть носити лікарі і санітари, і який буде зображений на возах і лазаретах, щоб захищати їх від нападу ворогуючих сторін.

У підготовку Міжнародної конференції, яка відкрилася в Женеві 26 жовтня 1863 р., Дюнан вкладає багато своїх коштів. Успіх її роботи перевершив всі очікування. Тоді ж було створено і **Товариство**, йому було присвоєно назву «**Червоний Хрест**», а девізом стало - «**Inter arma caritas**». Розпізнавальним знаком був обраний білий прапор з червоним хрестом, вважається, що взяли національний прапор Швейцарії, змінивши кольори.

У 1864 р. була підписана перша міжнародна конвенція «Про поліпшення долі хворих і поранених» під час військових дій. Дюнан пише книги: «Рабство мусульман в США» та ін. У 1871 р. Він заснував Товариство по захисту військовополонених, а в 1874 р. розгорнув широку кампанію проти работоргівлі в країнах Африки, Туреччини та Афганістані. У 1867 р. Дюнан начисто розорився, займаючись гуманітарною діяльністю, він запустив свій бізнес і опинився на крайній ступені злиднів, нещастя і ганьби. 1867 року, Анрі Дюнан був змушений оголосити банкрутство внаслідок невдачі свого бізнесу в Алжирі, причиною якого частково була його невтомна робота в Міжнародному комітеті. Невдачі в бізнесі й конфлікт із Г. Муаньє призвели до зняття Дюнана з посади секретаря комітету та позбавлення членства в ньому. Дюнана звинуватили у фальшивому банкрутстві, і був виписаний ордер на його арешт. Він змушений був покинути рідне місто й ніколи туди не повертатися. У 1875 р. в Лондоні відбувся останній виступ Дюнана, більше його голос у світі вже не звучав.

Поступово Дюнан перетворився на неохайного жебрака бродягу, позбавленого найнеобхідніших засобів до існування. Шлях його мандрів і пригод проліг по дорогах Франції, Англії та Німеччини. Тільки в 1892 р. його взяли в богадільню в Швейцарії, на нього було страшно дивитися. У світі вважали Дюнана давно померлим, але в 1895 р. місцевий журналіст **Вільгельм Зондроггер**, зустрівши, впізнав його і присвятив Анрі Дюнану яскраво написану статтю, яка містить інтерв'ю з ним. Стаття справила ефект вибуху бомби. Суспільство було вражене мінливістю долі, що випала великому гуманісту, яких не було у всій історії людства. Тепер Дюнан став знаменитим, на його адресу стала надходити грошова допомога з відділень Товариств Червоного Хреста з різних країн. Покровителькою Російського Товариства Червоного Хреста була російська імператриця **Марія Федорівна** (1847-1928), дружина Олександра III, вона була так вражена долею Дюнана, що за її клопотанням російський уряд виділив Дюнану довічну ренту «За найбільші досягнення в гуманітарній діяльності».

Анрі Дюнан

У 1901 р. Анрі Дюнану разом з **Фредеріком Пассі**, першим в історії, була присуджена **Нобелівська премія миру**. Через хворобу він не зміг взяти участь у церемонії нагородження. Грошове утримання премії він передав на **благодійні цілі**. Він також цілком віддавав і свою ренту, продовжуючи жити в богадільні. Все своє життя Дюнан прожив без сім'ї. Якби Дюнан не був протестантом, його б зарахували до лику святих. **Помер великий гуманіст 30 жовтня 1910 р.** На символічному надгробку зображена людина, що подає воду пораненому солдату.

В 1864 р. швейцарський уряд запросив уряди всіх європейських країн, а також Сполучених Штатів, Бразилії та Мексики на офіційну дипломатичну конференцію. Своїх делегатів прислали до Женеви шістнадцять країн. **22 серпня 1864 р. конференція затвердила першу Женевську конвенцію «Про покращення становища поранених в польових арміях».** Її підписали представники 12 країн та королівств: Бадену, Бельгії, Данії, Франції, Гессе, Італії, Нідерландів, Португалії, Пруссії, Швейцарії, Іспанії та Вюртембергу. Конвенція складалася із 10 статей, які встановили перші обов'язкові правила, що гарантували нейтральність і захист під час збройного конфлікту пораненим солдатам, медичному персоналу й гуманітарним інституціям. Крім того конвенція встановила дві вимоги для визнання Міжнародним комітетом національного товариства:

- Національне товариство повинно мати визнання власного уряду
- Національний уряд відповідної країни повинен бути членом Женевської конвенції

Одразу ж після підписання Женевської конвенції національні товариства були засновані в Бельгії, Данії, Франції, Ольденбургу, Пруссії, Іспанії та Вюртембургу. Ще в 1864 р. Луї Аппія та Шарль ван де Вельде, капітан нідерландської армії, стали першими незалежними й нейтральними делегатами, що розпочали діяльність під час збройного конфлікту під емблемою червоного хреста. Через три роки, в 1867, була скликана перша Міжнародна конференція національних товариств з медичної допомоги пораненим у війні.

В наступні роки національні комітети руху були утворені майже у всіх європейських країнах. **У 1876 р.** комітет утвердив назву **«Міжнародний комітет Червоного Хреста»**, яка залишається чинною до нині. Через п'ять років зусиллями **Клари Бартон утворився Американський червоний хрест.** Число країн, що підписали Женевську конвенцію збільшувалось, її положень стали дотримуватись. Рух червоного хреста здобував повагу, численні добровольці зголошувались працювати у національних комітетах.

У 1906 р. Женевська конвенція 1867 р. вперше була переглянута. Через рік Друга міжнародна мирна конференція у Гаазі прийняла **Гаазьку конвенцію 1907 р., яка розширила дію Женевської конвенції на військові дії на морі.** Перед Першою світовою війною, через 50 років після заснування Червоного Хреста й прийняття першої Женевської конвенції, у світі налічувалося 45 національних товариств допомоги пораненим. **Рух вийшов за межі Європи й Північної Америки, до нього долучилися країни центральної й Південної Америки:** Аргентина, Бразилія, Чилі, Куба, Мексика, Перу, Сальвадор, Уругвай, Венесуела; **країни Азії:** Китайська Республіка, Японія, Корея, Сіам; **та Африки:** Південно-Африканська Республіка.

Оригінал Першої
Женевської конвенції
(1864)

Перша Світова Війна

Французька листівка 1915 р. на честь ролі медичного персоналу Червоного Хреста

Ернест Хемінгуей у формі шофера швидкої допомоги Червоного Хреста

З початком Першої світової війни, Міжнародний комітетет Червоного Хреста зустрівся із надзвичайними складнощами, впоратися з якими зміг лише за сприяння національних товариств. Працівники Червоного Хреста прийшли на допомогу медичним службам європейських країн зі всього світу, включно з США та Японії. **15 жовтня 1914 року**, Міжнародний комітет Червоного Хреста заснував **Міжнародне агентство військовополонених**, в якому до кінця 1914 вже працювало 1200 людей, здебільшого волонтерів. До кінця війни Агентство переслало понад 20 мільйонів листів та повідомлень, 1,9 мільйона передач й зібрало пожертвування на суму 18 мільйонів швейцарських франків. За сприяння Агентства близько 200 тисяч бранців змогли повернутися додому внаслідок обміну полоненими. Каталог Агентства за період з 1914 по 1923 зібрав понад 7 мільйонів карток, кожна з яких відповідала бранцю або пропалому безвісти. Цей каталог допоміг ідентифікувати понад 2 млн військовополонених і надав їм змогу встановити зв'язок із рідними. Зараз цей каталог позичений женевському Музею Міжнародного Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. Право користуватися каталогом досі обмежене.

Упродовж війни Міжнародний комітет Червоного Хреста відстежував виконання сторонами конфлікту Женевських конвенцій 1907 року й у разі порушень, звертався до країни порушника зі скаргою. При першому в історії застосуванні **хімічної зброї** Червоний Хрест висловив палкий протест. Навіть не маючи мандату від Женевських конвенцій, Міжнародний комітет намагався покращити умови постраждалого цивільного населення. На територіях, які мали офіційний статус окупованих, Міжнародний комітет мав змогу допомагати цивільному населенню за умовами Гаазьких конвенцій 1899 та 1907 років. Ці конвенції були також правовою основою роботи Червоного Хреста з військовополоненими. Крім описаної вище роботи Міжнародного агентства, Червоний Хрест проводив інспектування таборів військовополонених. Протягом війни 41 делегат Червоного Хреста відвідав 524 табори на всій території Європи.

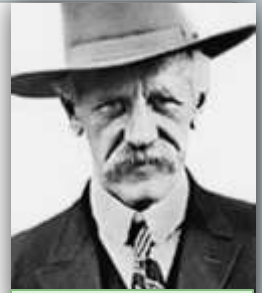
З 1916 по 1918 рр. Міжнародний комітет Червоного Хреста опублікував низку поштових листівок з фотографіями з таборів військовополонених. На них було відображене щоденне життя бранців, отримання листів з дому тощо. Міжнародний комітет намагався таким чином вселити надію в серця родин військовополонених, зменшити непевність щодо долі близьких їм людей. Після війни Червоний Хрест організував повернення додому понад 420 тис. військовополонених.

З 1920 р. завдання репатріації була передана щойно заснованій Лізі Націй, яка доручила цю роботу норвезькому дипломату **Фрітьофу Нансену** (1861–1930). Згодом його правовий мандат був розширений задачею надання допомоги біженцям і переміщеним особам. Нансен запровадив так званий **нансенів паспорт**, який видавався біженцям, що втратили своє громадянство. **У 1922 р. зусилля Нансена були відзначені Нобелівською премією миру.**

За свою плідну роботу в часи війни **Міжнародний комітет Червоного Хреста** теж був нагороджений **Нобелівською премією миру 1917 р.** Ця премія була єдиною Нобелівською премією у проміжку часу з 1914 по 1918.

У 1923 р. Комітет змінив політику щодо обрання нових членів. Раніше в Комітеті могли працювати тільки громадяни Женеви. Це обмеження було знято, й тепер право залучення до Комітету набули всі швейцарці. Враховуючи досвід Першої світової війни, **у 1925 р. був затверджений новий додаток до Женевської конвенції, що поставив поза законом використання у якості зброї удушливі та отруйні гази й біологічні чинники.** Через чотири роки була переглянута сама Конвенція, й затверджена **друга Женевська конвенція «щодо поводження з військовополоненими».** Події війни та діяльність Червоного Хреста у воєнний період значно підняли репутацію й авторитет Комітету в міжнародному товаристві й призвели до розширення сфери його діяльності.

У 1934 р. з'явився й був затверджений Міжнародним комітетом проект нової конвенції щодо захисту мирного населення в період збройного конфлікту. На жаль, більшість урядів були мало зацікавлені у впровадженні цієї конвенції, й до початку Другої світової війни вона не вступила в силу.

Ф. Нансен

Друга Світова Війна

Правовою основою роботи Міжнародного комітету Червоного Хреста під час Другої світової війни була Женевська конвенція 1929 р. Діяльність комітету була аналогічна його діяльності в Першу світову війну: інспекція таборів військовополонених, організація допомоги мирному населенню, забезпечення можливості листування військовополоненим, повідомлення про пропалих безвісти. До кінця війни 179 делегатів провели 12 750 відвідувань таборів військовополонених у 41 країні. Центральне інформаційне агентство в питаннях військовополонених мало 3 тис. працівників, каталог бранців налічував 45 мільйонів карток, Агентство забезпечило пересилку 120 млн листів. Значною перешкодою було те, що Німецький Червоний Хрест, який контролювали нацисти, відмовлявся дотримуватися женеvських статей. Серед порушень була депортація євреїв з Німеччини та знищення євреїв у нацистських концетраційних таборах. Крім того Радянський Союз та Японія не були членами Женевської конвенції 1929 р. й не мали легальних зобов'язань щодо дотримання її вимог.

Міжнародний комітет Червоного Хреста не зміг досягти домовленості з нацистською Німеччиною щодо поводження із людьми в концтраційних таборах, і врешті-решт припинив чинити тиск, щоб не поставити під загрозу роботу із військовополоненими. Він також не зміг отримати задовільної відповіді щодо таборів смерті та масового винищення європейських євреїв, циган тощо. В листопаді 1943 р. Міжнародний комітет отримав дозвіл на посилки в концтраційні табори в тих випадках, коли були відомі імена й місцезнаходження адресатів. Оскільки повідомлення про отримання посилок часто підписували інші в'язні, Міжнародний комітет зумів визначити особи приблизно 105 тисяч в'язнів і передати близько 1,1 млн посилок, в основному в Дахау, Бухенвальд, Равенсбрюк та Сахсенгаузен.

Відомо, що **швейцарський офіцер Моріс Россель**, делегат від Міжнародного Червоного Хреста в Берліні, відвідав Аушвіц у 1943 р. та Терезінштадт у 1944. Його спогади були записані **Клодом Ланцманном у 1979 у документальному фільмі «Відвідувач від живих»**.

Марсель Жуно, делегат Міжнародного комітету Червоного Хреста в таборі військовополонених у Німеччині.

12 березня 1945 р. президент Міжнародного комітету Червоного Хреста **Якоб Буркгардт** отримав повідомлення від генерала СС **Ернста Кальтенбруннера** з позитивною відповіддю на вимогу Червоного Хреста відвідування концтраційних таборів. Німеччина поставила умову, що делегати повинні залишатися в таборах до кінця війни. Міжнародний комітет надіслав 10 делегатів. Один із них, **Луї Гефлігер**, зумів **запобігти знищенню Маутгаузен-Гузена, повідомивши американські війська про плани німців, чим врятував близько 60 тисяч в'язнів**. Міжнародний комітет засудив його дії, оскільки вони були власною ініціативою, що поставила під ризик нейтральність Червоного Хреста у війні. Репутація Гефлігера була реабілітована тільки в 1990 р.

Інший визначний приклад гуманності продемонстрував **Фрідріх Борн**, делегат Міжнародного комітету в Будапешті. **Він врятував життя від 11 до 15 тисяч євреїв**. Женевський лікар **Марсель Жуно** був одним із перших європейців, що відвідали Хіросіму після ядерного бомбардування.

У 1944 р. Міжнародний комітет Червоного Хреста отримав другу Нобелівську премію миру. Як і під час Першої світової війни, ця премія була єдиною в період війни з 1939 по 1945. Після війни Міжнародний комітет працював із національними товариствами, намагаючись надати допомогу країнам, що постраждали від війни найбільше. У 1948 р. Комітет опублікував звіт, в якому описувалася його діяльність під час війни. З 1996 р. архів Міжнародного комітету за цей період відкритий для академічних і публічних досліджень.

Післявоєнний період

Штаб-квартира Міжнародного комітету Червоного Хреста в Женеві

12 серпня 1949 р. були затверджені нові зміни до двох попередніх Женевських конвенцій. Додаток «щодо покращення умов поранених, хворих членів збройних сил на морі, та тих, що постраждали від корабельних катастроф», який тепер називають другою женеvською конвенцією, був включений в основний текст Женевської конвенції як спадкоємець Гаазької конвенції 1907 р. Женевська конвенція «щодо поводження з військовополоненими» від 1929 року була другою з історичної точки зору, але після 1949 її стали називати третьою, оскільки вона з'явилася пізніше від Гаазької. Враховуючи досвід Другої світової війни, була затверджена **Четверта женеvська конвенція «щодо захисту мирного населення в часи війни»**. Додаткові протоколи від 8 червня 1977 року проголосили, що конвенції мають силу й під час внутрішніх конфліктів, наприклад, громадянських воєн. На сьогодні чотири конвенції та додаткові протоколи до них містять понад 600 статей у порівнянні з 10 статтями початкової Женевської конвенції 1864 року.

Перед столітнім ювілеєм, у **1963 році**, Міжнародний комітет Червоного Хреста разом із Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, **отримав третю Нобелівську премію миру**. Починаючи з 1993, право бути делегатами Міжнародного комітету отримали нешвейцарські громадяни. Відтоді число таких працівників Міжнародного комітету досягло 35 %.

Вони були першими

Даша Севастопольська (Дар'я Лаврентіївна Михайлова)

Під час оборони Севастополя в Криму стало широко відомим і популярним ім'я Даші Севастопольської. Її називали «Жінкою з легенди». Народилася вона у 1838 р. в Севастополі у сім'ї матроса Чорноморського флоту. Рано залишилась без матері, а в листопаді 1853 р. втратила і батька, що загинув смертю хоробрих у Синопській битві. Восени 1854 р. жарке полум'я Східної (Кримської) війни впритул підступило і до рідного узбережжя: ворожий десант висадився біля берегів Євпаторії і рушив до Севастополя.

Даша
Севастопольська

16-річна дівчина продала дім і мізерні пожитки і, купивши коня, віз, безліч ковдр і білого полотна, бутлі з оцтом і вином і, переодягнувшись у матроський костюм, безстрашно відправилася на поле Альмінської битви. Там **вона організувала перший у Кримській війні імпровізований перев'язувальний пункт, а сама стала першою сестрою милосердя.**

Про цю дівчину у своїх листах писав великий хірург **М. І. Пирогов** у листопаді 1854 року: *«При перев'язці можна бачити щодня трьох або чотирьох жінок; з них одна знаменита Дар'я, одна дочка якогось чиновника, років 17 дівчинка, і одна дружина солдата ... Дар'я є тепер з медаллю на грудях, отриманою від государя, який велів її поцілувати великим князем, подарував їй 500 рублів і ще 1000, коли вийде заміж. Вона - молода жінка, не дурна собою. Під Альмою вона приносила білизну, що їй давали для прання, і тут уперше виявилась її благородна схильність допомагати пораненим. Вона асистує і при операціях».* Можливо, про неї ж писав Микола Іванович Пирогов в 1876 році: *«Інша сестра ..., також проста та неосвічена, відвідувала за власним бажанням наші форти і була відома як героїня. Вона допомагала пораненим на бастіоні, під самим вогнем ворожих гармат».* Ім'я Даші стало символом мужності, хоробрості, самовідданості.

Даша Севастопольська померла у 1910 р. у м. Севастополі та похована на Корабельній стороні. На тому місці, де стояв її будиночок, встановлена меморіальна дошка. **Подвиг цієї сміливої жінки увічнений на мальовничому полотні панорами «Оборона Севастополя 1854-1855 рр.»**, А в 1974 році в ніші панорами поміщений скульптурний бюст героїні. В ознаменування 150-річчя з дня її народження була заснована **медаль імені Даші Севастопольської**, якою нагороджуються найдостойніші медичні сестри, що володіють такими якостями, як відданість своїй професії, безкорисливість, чуйність, доброта, вміння співчувати.

Пирогов Миколай Іванович

Пирогов М. І.

«Разом з іменами інших героїв, які захищали Севастополь, ім'я Пирогова, який захищав життя тисяч поранених воїнів, має історичне значення ... Пирогов є блискучим прикладом самовідданого служіння суспільству». (С. П. Боткін)

Л. Н. Толстой говорив про М. І. Пирогова з великою симпатією і повагою: *«Пирогов багато доброго зробив»*. А. М. Некрасов писав: *«Це подвиг не тільки медика, а й людини»*.

М. І. Пирогов першим у світі організував і застосував жіночий догляд за пораненими в районі бойових дій. За ініціативою вченого в Севастополі вперше в історії вітчизняної та зарубіжної медицини на театр військових дій були залучені **сестри милосердя**.

Велику допомогу в цьому йому надала княгиня Олена Павлівна, яка віддала багато сил і часу справі благодійності. Під її піклуванням знаходилися Максиміліанівська лікарня, єврейський інститут, притулки для дітей-сиріт і безпритульних, безкоштовні їдальні для хворих, школи. **У 1854 р.**, коли почалася облога Севастополя, у Олені Павлівни з'явився «гігантський план - заснувати організовану жіночу допомогу хворим і пораненим». Для реалізації своєї ідеї вона знайшла в М. І. Пирогові однодумця, запропонувавши йому підібрати медичний персонал і взяти на себе управління цією справою. Микола Іванович згодом писав, що бачив до того жіночу службу в госпіталях і лікарнях, **«але ще ніде не було випробувано посилати жінок на поле битви»**.

25 жовтня 1854 р. Оленою Павлівною було затверджено статут **Хрестовоздвиженської громади**. Одночасно вона оприлюднила звернення про допомогу хворим і пораненим. **«До всіх російських жінок, не пов'язаних сімейними обов'язками, бажаючим принести свою частку жертви і добра ... Вітчизні»**. Багато жінок різних верств населення відгукнулися, виявивши бажання відправитися в Крим, взяти участь у догляді за пораненими севастопольцями.

24 листопада в Крим на чолі з А. П. Стахович прибуло 1-е відділення сестер милосердя Хрестовоздвиженської громади в складі 28 жінок. У своєму листі до дружини в грудні 1854 р. М. І. Пирогов повідомляв: **«П'ять днів назад приїхала сюди Хрестовоздвиженська громада сестер, числом**

до тридцяти ... Вони день і ніч поперемінно бувають в госпіталях, допомагають при перев'язці, бувають на операціях, роздають чай і вино. Присутність жінки, охайно одягненої і співчуттям допомагаючої, оживляє плачевну юдоль страждань і лих». Незабаром до обложеного Севастополя приїхало ще кілька відділень самовідданих жінок.

Княгиня Олена Павлівна в числі сестер милосердя (середина 1850-р.)

Організація і зміст діяльності Громади були розроблені М. І. Пироговим, який бачив в ній перш за все медичний заклад зі спеціалізацією праці сестер. Тому відразу ж після прибуття до Криму, він розділив їх на сестер, які перев'язували рани, аптекарок і господинь. Микола Іванович склав **«Інструкцію сестрам на час їх чергування в госпіталях і перев'язувальних пунктах»**, докладно виклавши в ній усі їх обов'язки. Згодом він виділив групу транспортних сестер, які повинні були супроводжувати поранених в дорозі. Для них була також написана спеціальна інструкція. Під керівництвом М. І. Пирогова сестри милосердя працювали в перев'язувальних та операційних, доглядали за пораненими в палатах, готували ліки в аптеках, стежили за видачею їжі, допомагали готувати її, спостерігали за тим, щоб поранені не страждали через злодійство інтендантських чиновників. При виконанні своїх обов'язків вони не боялися ні ворожих куль і снарядів, ні «жахливого видовища найстрашніших руйнувань людського тіла». Умови роботи були дуже важкими. В армії лютували смертельні ускладнення вогнепальних ран, епідемії інфекційних захворювань, що забирали тисячами захисників Севастополя. **Самі сестри ставали жертвами цих хвороб, і багато хто з них загинув в Криму.** Тому Микола Іванович написав для них звернення «для прочитання і виконання», в якому вимагав, щоб вони стежили за своїм здоров'ям, вчасно харчувалися, вчив, як уберегтися від інфекційних хвороб. І сестри платили йому щирою любов'ю за його постійну турботу. У своїх спогадах старша сестра **Е. М. Бакуніна** писала, що Микола Іванович, *«невтомно працюючий, одухотворений»* завжди там, де найбільше потрібен.

В знак заслуг сестер милосердя в Кримській війні Комітет Хрестовоздвиженської громади заснував пам'ятний срібний позолочений хрест. Багато з них були нагороджені бронзовими медалями в пам'ять захисту Севастополя. Після повернення з Криму М. І. Пирогов написав **«Історичний огляд дій Хрестовоздвиженської громади сестер піклування про поранених і хворих у військових госпіталях в Криму і Херсонській губернії з 1 грудня 1854 до 1 грудня 1855»** де дав високу оцінку їх діяльності. Хрестовоздвиженська громада сестер милосердя, яка працювала в Криму, стала прообразом майбутніх організацій Червоного Хреста.

В **1877-1878 рр.** під час російсько-турецької війни при Російському товаристві Червоного Хреста був утворений Комітет “Християнська допомога”. В 1882 р. цей Комітет створив першу у всій всесвітній системі Червоного Хреста громаду сестер милосердя, а через два роки – курси для їх підготовки.

Нагороди Російського Червоного Хреста

Медаль Російського Червоного Хреста (для фізичних осіб)

Нагрудний знак Даші Севастопольської

Медаль Н.І. Пирогова (для юридичних осіб)

Почесний знак Російського Червоного Хреста (для фізичних та юридичних осіб)

Нагрудний знак Н.І. Пирогова

Флоренс Найтінгейл

Вважається, що вперше **служба професійних медсестер** була організована під час Кримської війни англійкою Флоренс Найтінгейл.

Ф. Найтінгейл разом зі своїми помічницями, серед яких були черниці і сестри милосердя, вирушила в польові госпіталі спочатку до Туреччини, а потім до Криму.

Флоренс Найтінгейл народилася 12 травня 1820 року у Флоренції в знатній і заможній англійській сім'ї. Якось Флоренс відвідала один з притулків для хворих бідняків на околиці Лондона, так званий «робітничий дім», і вжахнулася! Повернувшись додому, Флоренс рішуче оголосила батькам, що збирається піти доглядальницею в лікарню для незаможних.

Після відвідин в 1849 р. інституту діаконіс в німецькому місті Кайзерверті, Флоренс вирішила стати сестрою милосердя. У 1853 році вона очолила маленьку лікарню в Лондоні.

Наступні сім років свого життя Флоренс присвятила розробці свого методу догляду за хворими з мінімальною затратою коштів і максимальним ефектом.

Її займали думки про те, як поширити, закріпити свій метод догляду за хворими хоча б по всій Британії, як організувати конче необхідну школу доглядальниць. Всьому допоміг сумний випадок. Точніше - трагедія Кримської війни, в яку вплуталися англійці. 15 жовтня 1854 року міс Найтінгейл отримала відчайдушний лист від військового міністра Сіднея Герберта. Він писав їй про важкий, гнітючий стан англійських госпіталів в Туреччині, просто благав міс Флоренс хоч якось допомогти бідним пораненим, які сотнями в день вмирали від ран і були позбавлені найнеобхіднішого.

Флоренс відгукнулася одразу і почала збирати сестер – волонтерок для відбуття на війну. Відгукнулося на її гарячий заклик всього тридцять вісім жінок. Загін добровільних санітарок прибув до **Туреччини** вже **5 листопада 1854 р.** І Флоренс рішуче взялася за справу. Міс Найтінгейл займалася влаштуванням лазень, пралень, лікарняних кухонь, чим сприяла зниженню смертності та санітарних втрат в англійській армії.

Це вона зробила революцію в лікарняній справі, ввівши систему подачі гарячої води на кожен поверх лікарні, роздачу гарячої їжі хворим, встановивши біля їх ліжок дзвінки для виклику медсестри. Це вона під час Кримської війни так перевлаштувала англійський госпіталь і систему догляду в ньому, що з місця смерті, де помирав кожен другий, він став місцем одужання (смертність знизилася до 2%). Флоренс працювала по двадцять годин на добу. Вона майже не спала. Саме тоді-то і почала складатися легенда про Флоренс Найтінгейл, як про **«сувору і святу леді зі світильником у руках і лагідною усмішкою»**. Солдати саме такою запам'ятали її і привезли в Європу цілі саги і міфи про неї, так що на батьківщину Флоренс повернулася знаменитою і безмірно втомленою! У 1856 р. на власні кошти встановила в Криму на горі над Балаклавою хрест з білого мармуру на згадку про загиблих у Кримській війні.

Флоренс Найтінгейл взяла участь в реорганізації військової медичної служби в Англії.

В кінці 1855 р. за ініціативою Найтінгейл був організований збір пожертвувань на створення **школи з підготовки сестер милосердя**. У 1860 р. ця школа відкрилася в госпіталі Сент-Томас, розташованому в Лондоні. Флоренс була родоначальницею системи підготовки кадрів середнього і молодшого медичного персоналу. Перша світська сестринська школа, школа для акушерок, служба районних медсестер - все це плоди її праці.

У 1858 р. вийшла її книга **«Нотатки про чинники, що впливають на здоров'я, ефективність і управління госпіталями британської армії»**, а в 1860 р. - **«Як потрібно доглядати за хворими»**.

У 1883 р. Найтінгейл нагородили Королівським Червоним хрестом, а в 1907 р. - орденом «За заслуги перед Вітчизною».

Померла велика гуманістка 13 серпня 1910 року в Лондоні у віці 90 років.

У 1912 році Міжнародна Федерація Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця заснувала медаль її імені **«За справжнє милосердя і турботу про людей, що викликають захоплення всього людства»**. Ця нагорода є найбільш почесною для сестер милосердя в будь-якій точці земної кулі. Кожні два роки Міжнародний Комітет Червоного Хреста **12 травня** присуджує **50 медалей імені Флоренс Найтінгейл**. На платиновій медалі Флоренс Найтінгейл зображена зі свічкою в руці. У світі її так і називають **«Леді зі свічкою»**. Свічка - визнаний символ милосердя.

У 1934 році був заснований **Міжнародний фонд ім. Ф. Найтінгейл**, який повинен був сприяти справі підготовки і розвитку руху медсестер.

За майже минулі сто років у всьому світі близько **1170 жінок** різних національностей були нагороджені найвищою нагородою МКЧХ - **медаллю Флоренс Найтінгейл**.

З 1961 року радянських медсестер почали нагороджувати медаллю Флоренс Найтінгейл. В СРСР всього **44 медсестри** були нагороджені цією унікальною нагородою. Вихованки курсів Червоного хреста, вони беззавітно виконували на війні свої обов'язки, виносили поранених з поля бою, віддавали їм в медсанбатах свою кров.

За роки незалежності України медаллю імені Флоренс Найтінгейл нагороджені **17 українських патронажних сестер Червоного Хреста**.

12 травня, день народження засновниці сучасної сестринської справи Флоренс Найтінгейл, медсестри у всьому світі відзначають своє професійне свято - **Міжнародний день медсестер**. З ініціативи Міністерства охорони здоров'я України та Асоціації медичних сестер, Всесвітній день медичної сестри відзначається і в Україні, починаючи з 1997 р.

ЯНГОЛ НА ПОЛІ БОЮ

Серед генералів Громадянської війни в США Клара, яку називали «янголом на полі бою», була єдиною жінкою із залізною волею і палким серцем, що дало можливість саме їй стати організатором медичної допомоги пораненим обох воюючих армій – Півночі і Півдня. **Клара Бартон** очолювала Американський Червоний Хрест впродовж 23 років, протягом яких вона організувала його участь в національних і міжнародних операціях з надання допомоги при різних лихах, допомагала збройним силам США під час Іспано-американської війни і успішно проводила кампанію за визнання організації рятувальних операцій в мирний час частиною обов'язків Міжнародного Руху Червоного

Клара Бартон

Хреста, що передбачала так звана «**Американська поправка**», яка спочатку зустріла певний опір в Європі. Ця поправка розв'язувала руки Червоному Хресту під час землетрусів, повеней, посух, лісових пожеж, голоду, епідемій. **Свою діяльність Бартон не обмежувала тільки кордонами США.** Під її керівництвом волонтери Амер. Червоного Хреста допомагали жертвам голоду у Росії в 1891- 92 р. Вони хотіли прийти на допомогу і в Голодомор 1932-33 р., але Сталін заборонив, повідомивши на увесь світ, що в Радянському Союзі голоду немає, взявши на себе повну провину за мільйони його жертв.

Під керівництвом Бартон волонтери Американського Червоного Хреста допомагали **жертвам Геноциду вірмен** в імперії Османа. 16 лютого 1896 р. вона прибула до Константинополя. Висока Порта дозволила Червоному Хресту і його голові надати допомогу населенню, що постраждало від різанини і запропонувати програми для відновлення сільського господарства в провінціях. Вона була переконана, що без цієї допомоги до травня 1897 р. загинуло би близько 50000 осіб. Доповіді Бартон і її помічників з гуманітарної місії в імперії Османа були опубліковані у Вашингтоні в кінці 1897 р. Ці матеріали привернули увагу світової громадськості і страждання вірмен полегшилися.

Першу марку, присвячену Кларі Бартон було випущено у 1948 р., вдруге - у 1995 р. у серії, яка була присвячена 130-річчю закінчення громадянської війни. Не забули про Клару Бартон і за кордоном. Рада Музею-інституту Геноциду вірмен заснувала **медаль Кларі Бартон**, якою були нагороджені: президент США Барак Обама та держсекретар Хіларі Клінтон.

Товариство Червоного Хреста України

Є учасником Міжнародного Руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, який об'єднує 183 Національних Товариства.

Український Червоний Хрест почав свою діяльність 18 квітня 1918 року в Києві.

28 жовтня 1992 року Президент України видав Указ про Товариство Червоного Хреста України, згідно з яким воно визнається єдиним Національним Товариством Червоного Хреста, уповноваженим надавати підтримку органам державної влади в їх діяльності в гуманітарній сфері.

Основні напрямки діяльності Товариства Червоного Хреста України:

Медико-соціальна допомога	Попередження ВІЛ/СНІД-Протидія поширення туберкульозу Програма: "Зупинимо туберкульоз в Україні" Донорство Патронажна служба
Реагування на НС	Про готовність організацій Товариства Червоного Хреста України до надання допомоги населенню при надзвичайних ситуаціях Служба катастроф Підготовка до реагування на НС Склади недоторканих запасів
Навчання навичкам надання першої допомоги	
Міжнародний Сертифікат	
Міжнародна співпраця	
Служба розшуку	
Поважаючи Міжнародне гуманітарне право	
Протидія торгівлі людьми	
Молодіжний рух	
Захист біженців	
Психосоціальна підтримка вразливим верствам населення в Україні	

Нагороди України
Нагрудний знак
Червоного Хреста

Сторінки історії

Цілительське благодіяння зародилося з часів Київської Русі, де під патронатом монахів-лікарів **Агапіта** та **Аліпія** з **Печерського монастиря** діяли тодішні госпіталі милосердя. Пізніше до цієї доброї справи приєднався чернігівський князь **Святослав**, який після постригу під ім'ям **Миколи Святоші** влаштував в XII столітті в монастирі лікарню. Згідно стародавніх документованих записів за заповітами святого Агапіта, багато цілителів були «безмідниками», тобто допомагали всім безкоштовно.

Трохи пізніше, в період існування **українських братств** (православних громадських об'єднань, при яких створювалися лікарні), в передмістях Львова при православних церквах в XIV столітті були відкриті чотири благодійних госпіталі. Київське братство також мало свою школу і «лікарню для людей бідних, калік, старих, як духовних і цивільних, так і лицарських».

Згодом, на берегах річки Самари в Подніпров'ї і в Трахтемирові, що під Каневом, розташувалися знамениті **шпиталі Запорізького Спаса** - благодійні заходи для поранених і старих воїнів Запорізької вільної республіки. На жаль, зараз залишилися лише руїни від цих осередків милосердя, яких в XVIII столітті налічувалося майже п'ятсот: в Ніженському, Чернігівському, Лубенському, Переяславському, Полтавському та Миргородському полках (за свідченнями стародавніх записів).

Серед запорізьких козаків було також багато таких, які розбиралися в лікуванні травами. Такі цілителі мали відносини з дипломованими лікарями, як наприклад, **М. Трохимовський**. Він настільки славився своїми добрими справами і знав народну медицину, що його рідні Сорочинці називали Лікарівщиною. Багато лікарів, знахарів і ченців жили і допомагали знедоленим і пораненим в той час в Україні, але і до цього дня предтечею Червоного Хреста вважають **засновника української анатомії та хірургії П. Загорського**. Він в кінці XVIII століття під час війни з Польщею був військовим лікарем, надаючи допомогу полоненим і цивільному населенню незалежно від «своїх» і «чужих».

Початок діяльності Товариства Червоного Хреста України

Після створення Міжнародного комітету Червоного Хреста стали надходити повідомлення про створення в різних країнах добровільних товариств допомоги пораненим і хворим.

Російський Червоний Хрест, до якого належала і добре організована Українська ланка, надавав значну допомогу військово-медичній службі армії в усіх війнах, які вела імперія. Активну допомогу Товариство надавало також цивільному населенню під час медичного обслуговування.

У Харкові функціонувала поліклініка Червоного Хреста, де в 1902 р. професором **І. В. Троїцьким** була заснована дитяча лікарня. Київська і Подільська філії взяли участь у заснуванні в Києві «**Товариства боротьби із заразними хворобами**» і будівництві при ньому Бактеріологічного інституту, а також лікарні для чорноробів.

Вже в 1914 р. під час Першої світової війни, коли Київ перетворився в прифронтове місто, тут було відкрито понад 100 шпиталів Червоного Хреста.

Знаменною для **Товариства Червоного Хреста України** є дата **18 квітня 1918**, адже саме тоді він офіційно розпочав свою діяльність в Києві, охопленому лихами Першої світової війни і революції. З ініціативи **Маріїнської громади сестер милосердя Червоного Хреста**, яка з 1878 році надавала благодійну медичну допомогу нужденним Києва, в квітні 1918 року відбувся **I З'їзд Товариства Червоного Хреста України**.

Серед першочергових завдань, що стояли перед Товариством, була допомога біженцям та військовополоненим, турбота про інвалідів і дітей-сиріт, боротьба з голодом та епідеміями, організація лазаретів, госпіталів та пунктів харчування.

У 1918 році після встановлення Радянської влади майже на всій території держави починає діяти **радянський Український Червоний Хрест**.

У мирний час з ініціативи активістів Червоного Хреста були збудовані громадські пральні та лазні, засновані і обладнані фельдшерсько-акушерські пункти, аптеки і магазини санітарної гігієни. Також робота була спрямована на створення мобільних санітарних загонів і пунктів харчування для громадян. Для боротьби з епідемією висипного тифу Український Червоний Хрест створив лікувальні пункти на тисячі місць.

Під час голоду 1921-23 рр. Товариство організувало сотні безкоштовних їдалень, надав селянам мільйони продовольчих пайків. На початку 1930-х років Червоний Хрест України мав у своїй власності 119 медичних, 206 профілактичних і дитячих закладів, четверту частину від усіх існуючих протитуберкульозних диспансерів на території країни, 36 оздоровчих установ, 800 лазень, 300 фельдшерсько-акушерських пунктів, 400 аптек і магазинів санітарії та гігієни.

Особлива увага приділялася формуванню загонів санітарної авіації, кваліфікованій підготовці сестер милосердя, санітарних дружинниць та інструкторів.

Під час Другої світової війни товариство підготувало і направило на фронт понад сто тисяч медичних сестер, саніструкторів та сандружинниць, завдяки чому вдалося повернути у бойові частини більше половини поранених. Медсестри допомагали воїнам незалежно від армії, до якої вони належать. **Роботу 13 українських сестер милосердя під час бойових дій відзначено медаллю імені Ф. Найтінгейл.** Крім них, ще тисячі дівчат та жінок, які під час війни закінчили курси медсестер і саніструкторів, добровільно пішли на фронт.

У радянському тилу осередки Червоного Хреста України значну увагу приділяли не лише підготовці санітарних інструкторів та медсестер, але й збиранню крові для забезпечення нею госпіталів. Перший донорський пункт був відкритий у червні 1941 р. в Києві. Саме Червоний Хрест став ініціатором **безоплатного донорства**, яке і на наш час дає можливість медичним закладам оперативно надавати допомогу в екстремальних ситуаціях. В цей же час на протигагу товариству створюється Український Червоний Хрест, що починає працювати в екзилі.

На превеликий жаль ні завзятість сестер Червоного Хреста, ні мужність солдатів і полководців не дозволили уникнути страшних наслідків полону в гітлерівських концтаборах як військових, так і цивільних. За Женевських конвенцій, прийнятим ще в 1929 р., цими людьми повинен піклуватися Міжнародний комітет Червоного Хреста, але СРСР не підписав в той момент конвенцій, а Сталін оголосив всіх військовополонених дезертирами і зрадниками.

В 1943 р. в Києві все ще неспокоїному прифронтовому місті почав діяльність Комітет Червоного Хреста при Київському медичному інституті. На мирних полях і на територіях підприємств майже щотижня вибухали залишені міни та бомби. Разом з тим майже в 200 районах України не було хірургів, а у всій республіці працювали всього 12 тисяч лікарень. Тому Червоний Хрест спільно з республіканськими санітарними установами починає відновлення мережі лікувальних установ. Вже в 1946 році в сільських місцевостях їх налічувалося 2 тисячі, а десятки тисяч санітарних постів Червоного Хреста було створено на виробництві. Червоний Хрест України також розпочинає громадську санітарну службу, в складі якої налічується 180 тисяч активістів. Так само сотні тисяч юних активістів Товариства об'єднуються в перші повоєнні роки в його шкільні осередки.

Пам'ятник медсестрі

Доброю традицією стало проведення в містах і селах України місячників, тижнів і днів здоров'я, справжніми осередками санітарної культури стали також кімнати здоров'я при житлово-експлуатаційних конторах. Справедливе визнання отримала патронажна служба милосердя Українського Червоного Хреста. Створена за ініціативою Товариства в 1961 р., вона успішно продовжує свою благодійну місію.

У 70-80 роки основною діяльністю Товариства став процес вдосконалення медико-соціальної діяльності осередків Червоного Хреста та затвердження громадської думки щодо подальшої гуманізації суспільних відносин.

Чорнобильська АЕС

26 квітня 1986 р. – вибух на Чорнобильській атомній електростанції - надовго залишиться в пам'яті людей ця дата. Число постраждалих становить **3 361 870 осіб**, у тому числі майже **1 мільйон дітей**. Економіка України зазнала збитків на суму понад 10 мільярдів доларів США. Більше **50 000 квадратних кілометрів** території, більше 2 000 населених пунктів і понад 2,5 мільйона людей опинилися в зоні радіаційного забруднення. 160 тисяч осіб були переселені із зони відчуження в інші міста і села України. Кількість **ліквідаторів аварії склала 342 752 чоловік**, з яких більше **80 000 стали інвалідами**. Значно збільшилися захворювання на рак щитовидної залози у дітей. Загальна кількість захворювань в постчорнобильський період зросла втричі.

Вже увечері 26 квітня 1986 року, коли про вибух на атомній електростанції ще майже ніхто не знав, санітарна дружина Червоного Хреста Бородянського екскаваторного заводу розселили в новозбудованих будинках перші десятки жителів.

Потік біженців все ріс, а допомога з центру спізнювалася, тому Червоний Хрест вирішив діяти на свій розсуд, без вказівок «зверху». Були складені повні списки евакуйованих і таких, які прийшли самі. Київський і Харківський обкоми Червоного Хреста надавали евакуйованим грошову підтримку і допомогу.

Оскільки населення не довіряє офіційним джерелам інформації про стан навколишнього середовища, Товариство оперативно організувало виїзди агітаційних бригад працівників і волонтерів Червоного Хреста. Терміново було видано понад 90 тисяч пам'яток-рекомендацій з питань радіаційної безпеки. У міру зростання довіри серед населення працівникам Червоного Хреста, знижувався рівень психологічної напруги серед постраждалих.

зона відчуження

У 1990 році Червоний Хрест ініціював впровадження комплексної **Чорнобильської програми**, в рамках якої проведено понад 240 тисяч дозиметричних обстежень у 70 населених пунктах. У 1991 році після звернення до Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (МФОКК / КП) з ініціативи Українського Червоного Хреста була заснована **Міжнародна Чорнобильська програма гуманітарної допомоги та реабілітації**.

Після проголошення **незалежності України** Товариство Червоного Хреста **10 грудня 1991 р.** вийшло зі складу Союзу Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця колишнього Радянського Союзу. А 28 жовтня 1992 **Президент України Л. М. Кравчук** видав **Указ про Товариство Червоного Хреста України**, згідно з яким його визнано єдиним національним товариством Червоного Хреста, уповноваженим сприяти органам державної влади в їх діяльності в гуманітарній сфері. Після офіційного визнання Міжнародним Комітетом Червоного Хреста в Женеві в 1993 році, воно стало повноправним членом Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця

На **січень 2008 р.** кількість членів Товариства Червоного Хреста України склало понад 7 мільйонів. **Основою їх діяльності є підтримка людей, беззахисних по бідності, неосвіченості, через культурні чи соціальні чинники, збройні конфлікти, техногенні катастрофи або стихійні лиха.** Товариство Червоного Хреста України - єдине з національних товариств країн колишнього Радянського Союзу, яке зберегло патронажну службу і виконує потужну програму медико-соціальної підтримки незахищених верств населення.

Товариство Червоного Хреста України не залишилось байдужим до кризи, що розпочалась **восени 2013 р.** з демонстрації на Майдані в Києві, а в лютому 2014 р. загострилася і переросла в серйозний конфлікт.

Київ, 24 січня 2014 р. - Повідомлення Товариства Червоного Хреста України (ТЧХУ)

ТЧХУ продовжує надавати допомогу постраждалим в результаті зіткнень в Києві, керуючись основними принципами Міжнародного руху Червоного Хреста і

Червоного Півмісяця, зокрема, принципами неупередженості, нейтральності та незалежності. Товариство Червоного Хреста України є національною гуманітарною організацією, яка діє відповідно до законів України «Про Товариство Червоного Хреста України» і «Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні».

Волонтери із загону швидкого реагування ТЧХУ й досі працюють, при необхідності, цілодобово, надаючи першу допомогу на місці постраждалим, а також доставляють тих, які потребують медичної допомоги в госпітальні пункти, тяжкопоранених - в карети швидкої допомоги для подальшої лікарської допомоги.

Незважаючи на те, що всі волонтери ТЧХУ працюють в формі з чітко визначеною символікою Червоного Хреста, деякі з них отримали травми під час виконання своїх гуманітарних обов'язків.

Товариство Червоного Хреста України закликає всі протидіючі сторони **дотримуватися правил Женевських конвенцій про повагу співробітників і волонтерів Червоного Хреста і забезпечувати їм захист.**

Товариство Червоного Хреста України також звертається до всіх учасників подій із закликом виключити неправомірне використання емблеми Червоного Хреста.

Але трагедій все ж таки не вдалося уникнути.

2014, жовтень. Київ / Женева - Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) глибоко вражений загибеллю сьогодні в Донецьку одного зі своїх співробітників, 38-річного Лорана Дю Паск'єра. Громадянин Швейцарії, працював адміністратором офісу в Донецьку, загинув в результаті обстрілу поблизу приміщення організації. В даний час в Донецьку працюють 20 співробітників МКЧХ, в тому числі п'ять іноземців. МКЧХ діє на території України з самого початку кризи в 2014 р. Організація надає допомогу лікарням, допомагає переміщенням особам і нужденним і займається відновленням зв'язків між членами сімей, розлученими в результаті конфлікту.

Більше 300 добровольців і співробітників Червоного Хреста України, мобілізованих з моменту початку кризи, невинно надають надзвичайну медичну та іншу допомогу, якою скористалися вже більше 1500 осіб, що постраждали внаслідок

склалася, причому ця допомога надається незважаючи на нестабільність обстановки. ТЧХУ координує свою діяльність і отримує необхідну технічну і фінансову підтримку від своїх партнерів по Міжнародному руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, зокрема, від Міжнародного Комітету Червоного Хреста (МКЧХ) і Міжнародної Федерації Товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Отримана гуманітарна допомога від національних товариств Чехії, Австрії, Німеччини, Росії, Данії, В'єтнаму та ін.

В даний час навчені співробітники та волонтери Товариства Червоного Хреста України надають внутрішньо переміщеним особам, пораненим військовослужбовцям, членам родин військовослужбовців, які загинули або зникли безвісти, а також співробітникам та волонтерам ТЧХУ **психосоціальну підтримку**, яка включає:

- задоволення базових потреб,
- консультування, надання інформаційної підтримки та перенаправлення,
- підтримуючу комунікацію, активне слухання, «бути поруч»,
- регулярні зустрічі для дітей та батьків – діти малюють, волонтери ЧХ проводять з ними різні ігри. В той же час з батьками проводяться групові та індивідуальні співбесіди, під час яких обговорюються нагальні проблеми та ухвалюються спільні рішення. Також батьки мають можливість у комфортній та безпечній атмосфері поспілкуватися один з одним.

Виконання програми **«Екстрена допомога населенню України, постраждалому внаслідок конфлікту»**, яка здійснювалася за підтримки Міністерства Закордонних Справ Данії через Данський Червоний Хрест, розпочалося 1 липня 2015 р. і закінчилося у березні 2016 р. На реалізацію цієї гуманітарної ініціативи іноземні партнери надали понад 350 тисяч євро. Основною метою програми було надання допомоги внутрішньо переміщеним особам із

Донецької та Луганської областей, які постраждали через конфлікт в Україні.

Програму впроваджували в життя, в основному, через два таких напрямки: **розповсюдження продуктових ваучерів і надання переміщеним особам**

психосоціальної підтримки. В результаті гуманітарну допомогу отримали майже 9100 осіб.

Представники МКЧХ в селищах Луганської області здійснили видачу продуктової допомоги тимчасово переміщеним особам і жителям, що проживають в цих селищах - інвалідам, самотніми матерями, людям у яких зруйновано житло, сім'ям загиблих, багатодітним сім'ям, а також людям, які втратили роботу .

Основною метою Служби розшуку Товариства Червоного Хреста України є здійснення практичних заходів по розшуку та відновленню родинних зв'язків, втрачених внаслідок Другої світової війни, інших збройних конфліктів, стихійного лиха та надзвичайних ситуацій.

Кіровоград: заняття по ПСП
в групі підтримки

Київська область: внутрішньо
переміщені особи отримують
продуктові ваучери в медико-
соціальному центрі ТЧХУ.

Одеса: продуктовий ваучер
(200 грн.) отримує лежача
хвора з числа внутрішньо
переміщених осіб в санаторії
«Куюльник».

За останні п'ять років **Службою розшуку Товариства** по всіх напрямках діяльності було відкрито **18 151** нових справ з розшуку та відновлення родинних зв'язків. Встановлено долю та місце проживання **1 019** осіб, **1 315** поховань військовослужбовців, передано **189** Послань Червоного Хреста, направлено громадянам **13 177** документів.

Червоний Хрест поширює знання про мінну небезпеку в зоні конфлікту

4 квітня – Міжнародний день просвіти з питань мінної небезпеки і допомоги в діяльності, пов'язаної з розмінуванням.

Волонтери Товариства Червоного Хреста України проводять регулярну роботу з поширення знань про мінну небезпеку в Запоріжжі, Маріуполі, Лисичанську, а також інших населених пунктах в зоні конфлікту.

З початку конфлікту в Україні число жертв мін, а також боєприпасів, що не розірвалися або були покинуті, становить не менше 314 чоловік загиблими і 543 пораненими. Незважаючи на постійну роботу з розмінування, кількість жертв продовжує зростати.

Донесення знань про небезпеку допомагає зберегти життя і здоров'я людей там, де негайне розмінування території неможливе. Заняття проводять як представники Державної служби України з надзвичайних ситуацій, вчителі, так і співробітники і волонтери організацій Handicap International, Міжнародного Комітету Червоного Хреста, Данської Ради зі справ біженців, Товариства Червоного Хреста України та інших.

Міжнародний Червоний Хрест – символ людяності і милосердя. У пожежі війни, епіцентрі стихійного лиха або в таборі біженців у постраждалих і знедолених завжди є надія на безкорисливу допомогу Міжнародного Червоного Хреста.

The background of the image is a bright, sunny landscape. The sky is a deep blue with wispy white clouds. Below the sky is a vast, green field of tall grass. Scattered throughout the field are several red flowers, likely poppies, which are in various stages of bloom. The overall scene is peaceful and hopeful.

Червоний Хрест/Червоний Півмісяць... Він приходить на допомогу у важку хвилину, коли доля, здається, ніколи вже не буде прихильною. Допомога приходить у райони сучасних збройних конфліктів, катастроф та стихійних лих, як від місцевих осередків, так і від міжнародного співтовариства.

Використані джерела

Документи:

- Закон України Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні. (№ 1675-VI (1675-17) от 22.10.2009 г.). – Режим доступу : <http://www.redcross.org.ua>
 - Закон України Про Товариство Червоного Хреста України(№ 3421-IV (3421-15) от 09.02.2006 и № 2803-VI (2803-17) от 17.12.2010 г.). – Режим доступу : <http://www.redcross.org.ua>
 - Указ Президента України Про Товариство Червоного Хреста України(№ 548/92 от 28 окт. 1992 г.). – Режим доступу : <http://www.redcross.org.ua>
1. Блохина Н. Н. К истории деятельности дворцового госпиталя Красного Креста для нижних чинов (1915-1917 гг.) /Н. Н. Блохина //Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины .- 2007 .- № 6 .- С. 55-58.
 2. Діяльність і патріотизм М. І. Пирогова на театрі військових дій у Криму: (до 150-річчя цих подій) /М. С. Скрипніков та ін. //Вісник проблем біології і медицини .- 2005 .- вип. 4 .- С. 4-6.
 3. Иванашко В. С. Рядом с именем Н. И. Пирогова: [о деятельности семьи Гейден на Подолье и Винничине] / В. С. Иванашко, Н. Н. Древа //Асклепий .- 2007 .- № 2 .- С. 21-28.
 4. Н. И. Пирогов - участник Крымской кампании 1853-1856 гг.: (к 150-летию героической обороны Севастополя) /З. С. Мартынова и др. //Вісник морфології .- Т. 11, № 2 .- С. 351-358.
 5. Максименков А. Н. Николай Иванович Пирогов /А. Н. Максименков .- Л.: Медгиз, 1961.- 211 с.
 6. Теличкин И. А. Анри Дюнан и битва при Сольферино: к 150-летию сражения и 100-летию со дня смерти великого гуманиста /И. А. Теличкин //Асклепий .- 2009 .- № 1.- С. 10-15.
 7. Ткаченко Т. Под знаками Креста и Полумесяца /Т. Ткаченко //Фармацевт-практик .- 2008 .- № 5 .- С. 8-11.
 8. Ткаченко Т. Флоренс Найтингейл: легендарная «леди со свечечником» /Т. Ткаченко // Фармацевт-практик .- 2008 .- № 5 .- С. 86- 89.
 9. Шегедин М. Сестри милосердя: зародження лікувально-санітарної справи в Західній Україні / М. Шегедин //Фармацевт-практик .- 2008 .- № 5 .- С. 26- 28
 10. Международное движение Красного Креста и Красного Полумесяца [Электронный ресурс] //Википедия: свободная энциклопедия – Электрон. данные .- Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/> .- Заглавие с титул. экрана .- Дата просмотра: 13.04.2016.
 11. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця [Електронний ресурс] //Вікіпедія : вільна енцикл. – Електрон. дані .- Режим доступа: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (Дата перегляду : 13.04.2016). – Назва з екрана.
 12. Товариство Червоного Хреста України [Електронний ресурс]//Вікіпедія : вільна енцикл. .- Електрон. дані .- Режим доступа: http://uk.wikipedia.org/wiki/Товариство_Червоного_Хреста_України (Дата перегляду: 13.04.2016). – Назва з екрана.
 13. Червоний Хрест в незалежній Україні [Електронний ресурс] . – Електрон. дані .- Режим доступа: <http://globalteka.ru/order/7268.html> (Дата перегляду : 13.04.2016). – Назва з екрана.
 14. Гарматій П. Ангел на полі бою /П. Гарматій [Електронний ресурс]/Товариство Червоного Хреста Личаківського району. Віртуальний філателістичний клуб «Милосердя», вип. №38: К. Бартон – засновник Американського Червоного Хреста .- Електрон. дані .- Режим доступа: <http://lviv-redcross.at.ua/blog/2012-11-23-964> (Дата перегляду : 13.04.2016). – Назва з екрана.
 15. Цибуленко Є. М. Міжнародний рух Червоного Хреста [Електронний ресурс]/ Є. М. Цибуленко //Лексика - українські енциклопедії та словники . – Електрон. дані .- Режим доступа: http://leksika.com.ua/18161117/legal/mizhnarodniy_komitet_chervonogo_hresta (Дата перегляду : 13.04.2016). – Назва з екрана.
 16. Цибуленко Є. М. Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста і Червоного Півмісяця [Електронний ресурс]/Є. М. Цибуленко //Лексика - українські енциклопедії та словники .- Електрон. дані .- Режим доступа: http://leksika.com.ua/12340521/legal/mizhnarodna_federatsiya_tovaristv_chervonogo_hresta_i_chervonogo_pivmisyatsya (Дата перегляду : 13.04.2016). – Назва з екрана.